

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Hoofdlijnen vernieuwing

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Hoofdlijnen vernieuwing

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
1 Het kader voor vernieuwing van het BBV	5
2 Wijzigingen BBV	7
2.1 Uitvoeringsinformatie	7
2.2 Beleidsindicatoren	9
2.3 Kengetallen financiële positie	11
2.4 Verbonden partijen	11
2.5 Inzicht in overhead en kosten	13
2.6 Het stelsel van baten en lasten	15
Bijlage Taakveldenlijst	19

Voorwoord

Bij de invoering van het huidige Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) in 2004 lag de nadruk op het vergroten van de transparantie van het proces van begroting- en verantwoording en het versterken van de positie van raad en provinciale staten.

De aanpassingen die met dit besluit werden ingevoerd hebben geleid tot een grotere betrokkenheid van provinciale staten en raad. Er zijn ruim 10 jaar na invoering van het BBV diverse ontwikkelingen die vragen om vernieuwing van het BBV. Zo zijn de stukken waarmee de raad dit proces kan sturen - de begroting en jaarstukken -, voor niet financieel specialisten te weinig toegankelijk. Dit belemmert de mogelijkheden voor veel raadsleden, maar ook voor andere direct betrokkenen, om hier een goede discussie over te voeren.

In 2014 heeft een door de VNG ingestelde adviescommissie, bestaande uit vertegenwoordigers van de VNG, het ministerie van BZK en vertegenwoordigers van gemeenten en provincies, onder leiding van Staf Depla, wethouder van Eindhoven, een rapport uitgebracht over de vernieuwing van het BBV. De adviezen hebben betrekking op een breed spectrum van onderwerpen met als rode draad het versterken van de horizontale sturing en verantwoording door de raad. De adviescommissie heeft zich in zijn adviezen primair gericht op gemeenten, gelet op het bijzondere belang dat gemeenten hebben bij de vernieuwing. Zij heeft aangegeven dat moet worden nagegaan, in hoeverre de adviezen ook van toepassing zijn op provincies. Dat proces loopt. Deze brochure richt zich op de consequenties van voorgenomen wijzigingen in het BBV voor gemeenten.

Voor de uitwerking van de adviezen is een stuurgroep ingesteld onder mijn leiding. Deze stuurgroep heeft het rapport van de adviescommissie als uitgangspunt gehanteerd en voor de concretisering ervan 7 werkgroepen ingesteld. Deze werkgroepen zijn nagegaan welke inspanning invoering van de verschillende adviezen kost, welke wet en regelgeving hiervoor gewijzigd moet worden en wat daarbij voor de verschillende onderwerpen het geschikte tijdsplan is. Op basis van de besluitvorming in de stuurgroep hierover worden de wijzigingen in het BBV vorm gegeven.

Deze brochure geeft de voornemens tot verwerking van de adviezen en de consequenties voor het BBV van dit moment weer. Over de praktische uitwerking wordt u geïnformeerd door middel van de nieuwsbrieven van het ministerie van BZK en de gemeentefonds-circulaires. De uitwerking van de adviezen over rechtmatigheid en de accountantscontrole wordt begin juli uitgebracht en kon daarom nog niet in deze brochure worden opgenomen. Naar verwachting zal in het najaar van 2015 een concept wijzigingsbesluit van het BBV ter consultatie worden aangeboden.

Titus Livius
Directeur Bestuur Democratie en Financiën
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

1. Het kader voor vernieuwing van het BBV

Ontwikkeling van het BBV

Met het oog op een meer transparante informatievoorziening rondom begroting en verantwoording is in 2004 een algehele vernieuwing van het stelsel doorgevoerd. Verschillen met het bedrijfsleven, zoals de autorisatie- en allocatiefunctie van de begroting (sturing in het bedrijfsleven loopt via de jaarverslaglegging), het benaderen van het eigen vermogen als buffer (het bedrijfsleven heeft vergroten eigen vermogen als doel) en het doen van investeringen die geen inkomsten genereren, vergen op een aantal punten afwijkende regels. Deze eigenheid en daarbij de in de praktijk gerezen onduidelijkheid over welke regels uit het BW wel en niet van toepassing zijn, waren aanleiding voor een eigen regeling. Het kader voor dit eigen stelsel voor provincies en gemeenten wordt gevormd door “Uitgangspunten gemodificeerd stelsel van baten en lasten van provincies en gemeenten” (vergelijkbaar met de richtlijnen voor de verslaglegging in de particuliere sector), het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en uitspraken van een commissie BBV die onder andere belast is met de zorg voor een eenduidige uitvoering van het BBV.

Het BBV 2004 moest bewerkstelligen dat er aandacht kwam voor de maatschappelijke effecten van programma's, voor beleidsuitgangspunten van beheersmatige aspecten en voor de financiële positie van provincie en gemeente. Belangrijke voorschriften hebben voor wat de gemeenten betreft, betrekking op de benodigde informatie voor de raad (sturing op hoofdlijnen) en het college (uitvoering) en de opzet en samenhang van begroting en jaarstukken met een financieel en een beleidsmatig deel. Een belangrijke toevoeging destijds was de verplichting in een afzonderlijke paragraaf aandacht te besteden aan de beleidsmatige en financiële risico's en de weerstandscapaciteit. Met het oog op meer transparantie van de vermogenspositie zijn regels opgenomen over activering en afschrijving van investeringen. Verder zijn er richtlijnen voor het leveren van eenduidige informatie voor derden, waaronder toezichthouders, CBS, Europa, Gemeentefonds en departementen.

In de afgelopen jaren zijn verschillende wijzigingen doorgevoerd met als doel de horizontale verantwoording en het verticale toezicht te versterken door de financiële informatie inzichtelijker en transparanter te maken. Zo is in 2013 een aantal wijzigingen in het BBV doorgevoerd die in algemene zin gericht waren op de versterking van de deugdelijkheid en transparantie (en daarmee ook de toegankelijkheid) van begroting en verantwoording.

Het belang van vernieuwing van het BBV

Zoals in het voorwoord reeds is aangegeven, was de constatering dat na 10 jaar functioneren onder het huidige stelsel, begroting en jaarstukken voor anderen dan financieel deskundigen nog te weinig toegankelijk zijn. Daarnaast werd een aantal ontwikkelingen gesignaleerd die het belang van vernieuwing nog eens extra onderstrepen:

- *de wens de kaderstellende en controlerende rol van de raad te versterken: daarvoor is meer en gemakkelijker inzicht in begroting en verantwoording nodig;*
- *de wens tot betere financiële vergelijkbaarheid. Gemeenten moeten vergelijkingen kunnen maken met andere gemeenten, om beslissingen daar aan af te kunnen wegen;*
- *op de democratische rollen van de raad en de vergelijkbaarheid komt nog eens extra druk te staan door de 3 decentralisaties;*
- *als gevolg van grotere onzekerheden in vergelijking tot de periode dat het huidige BBV tot stand kwam, is er meer behoefte aan inzicht in de financiële positie van gemeenten en daaraan verbonden risico's;*
- *en de wens van gemeenten meer inzicht te hebben in elkaars financiële positie, om tijdig te kunnen bijsturen als de financiële situatie daar aanleiding toe geeft (om te voorkomen dat gemeenten een beroep moeten doen op steun uit het gemeentefonds);*
- *toenemende belangstelling voor verslaggeving in de publieke sector;*
- *en vragen rond de huidige praktijk van het rechtmatigheidtoezicht.*

Naar een vernieuwd BBV

De hiervoor geschetste ontwikkelingen onderstrepen nog eens het belang van een versterking van de positie van de raad: daartoe moet het inzicht in de begroting van raadsleden, maar ook van burgers en bedrijven worden vergroot, zodat een levendige discussie over de beleidskaders en de uitwerking daarvan wordt bevorderd.

De voorgenomen wijzigingen in het BBV hebben als rode draad een versterking van de horizontale sturing door de raad. Het doel is meer transparantie van het besluitvormingsproces rond begroting en verantwoording en daarmee een grotere betrokkenheid van alle belanghebbenden bij het besluitvormingsproces. Voor alle betrokkenen beschikbare en hanteerbare informatie over zowel de beoogde als gerealiseerde beleidsresultaten is daarbij essentieel. Een betere vergelijkbaarheid van kosten en beleidsresultaten en daarnaast een versterkt inzicht in de financiële positie van de gemeente - nu en op termijn - staan centraal in de voorliggende vernieuwing van het BBV.

De voorstellen richten zich op de uitvoeringsinformatie, beleidsindicatoren, financiële kengetallen, informatie over verbonden partijen en een aantal meer technische onderwerpen.

2. Wijzigingen BBV

2.1 Uitvoeringsinformatie

Informatie voor sturing van de uitvoering

In het huidige BBV wordt een onderscheid gemaakt naar doelgroepen die ieder hun eigen sturingsinformatie moeten krijgen. Zo stuurt de raad op programma's, met sturingsinformatie op een hoog aggregatieniveau. Het college heeft voor de sturing van de uitvoering van de programmabegroting de productenraming en de productenrealisaties met een meer gedetailleerde indeling (50-100 producten). Voor de (administratieve) aansturing wordt een nog meer gedetailleerde indeling gehanteerd in subproducten (200-500 subproducten). Producten en subproducten vormen een noodzakelijke tussenlaag van informatie voor de organisatie.

Gemeenten zijn vrij in de indelingen die ze voor de verschillende doeleinden willen hanteren. Dit heeft als gevolg dat op basis van de gemeentelijke administraties geen direct op landelijk niveau aggregerbare financiële gegevens over taken en activiteiten beschikbaar zijn. Om te kunnen voldoen aan de behoefte van verschillende derden gebruikers (CBS, departementen, BZK in verband met het onderhoud van het gemeentefonds) moeten gemeenten Iv3 aanleveren aan de hand van een matrix met voorgeschreven Iv3 functies en kosten (economische categorieën). Veel gemeenten hanteren voor hun productenramingen en –realisaties, een afwijkende indeling en moeten voor Iv3 een extra vertaalslag vanuit hun financiële administratie maken. Gemeenten gebruiken deze Iv3 gegevens zelf niet, hetgeen de kwaliteit van de gegevens niet ten goede komt.

Betere vergelijkbaarheid: financiële informatie per taakveld

Een betere vergelijkbaarheid van baten en lasten die verbonden zijn aan de verschillende taken van gemeenten is in het belang van de raad, die dergelijke informatie kan benutten voor de eigen sturing op prioriteiten. Daarbij is het van belang dat de informatie van goede kwaliteit is en aansluit op de behoefte van gemeenten. Een brede beschikbaarheid van deze gegevens stelt andere stakeholders in staat zelf vergelijkingen te maken en deel te nemen aan het debat over beleidsprioriteiten. Dit draagt bij aan een grotere transparantie van het proces rond begroting en verantwoording en een grotere betrokkenheid van alle belanghebbenden. Door de informatie primair in te richten naar de informatiebehoefte van de gemeenten en deze te stroomlijnen met de informatiebehoefte van het Rijk, het CBS en Europa wordt het mogelijk om relevante en betrouwbare financiële informatie te genereren.

Om baten en lasten van taken en activiteiten te kunnen aggregeren en met die van andere gemeenten te kunnen vergelijken, moeten ze in vergelijkbare eenheden worden ingedeeld.

De kwaliteit van de informatie kan het beste worden gewaarborgd, als hiervoor een indeling wordt gebruikt die gemeenten ook zelf gebruiken. De indeling van de programmabegroting is ongeschikt voor zo een vergelijking. Met deze indeling zouden gegevens op een te hoog aggregatieniveau worden verzameld. Minstens zo belangrijk is dat daarmee ook de vrijheid van de raad zou worden ingeperkt om de begroting in te delen naar de eigen beleidsprioriteiten. Dat is ongewenst. Daarom wordt gekozen voor het niveau van de indelingen die de colleges gebruiken voor de uitvoering van de programmabegrotingen.

In de herziening van het BBV wordt voorgeschreven dat de colleges de ramingen en realisatiecijfers die zij moeten leveren voor de begrotingsuitvoering, indelen aan de hand van uniforme eenheden, waaraan de bijbehorende baten en lasten moeten worden toegerekend. De colleges kunnen deze eenheden verder naar behoefte clusteren of onderverdelen in deeltaken en activiteiten. Het zijn instrumenten voor interne sturing. Zij hebben geen invloed op de indeling van de programmabegroting en de uitoefening van de autorisatiebevoegdheid door de raad en laten dus de sturing van beleidsprioriteiten via de begroting vrij. Wel kan deze informatie raadsleden ondersteunen bij hun sturing en controle op hoofdlijnen van beleid. De gegevens dienen ook gebruikt te worden voor de financiële informatie die gemeenten aan het CBS moeten aanleveren om te voorzien in de informatiebehoefte van het Rijk, de EU en het CBS in verband met landelijke statistieken en ten behoeve van onderzoeksdoeleinden.

Uitwerkingen van de taakvelden

De voorgeschreven eenheden hebben betrekking op de taken en daaraan gerelateerde activiteiten van gemeenten waar baten en lasten mee gemoeid zijn. Zij clusteren niet alleen producten (goederen en diensten), maar ook taken en activiteiten die niet direct te vertalen zijn in kosten per hoeveelheid. Daarom is het voornemen in relatie tot de begrotingsuitvoering niet langer te spreken, zoals in het huidige BBV van producten en productenramingen/realisaties, maar van taakvelden, en taakveldenramingen/realisaties.

De taakvelden worden bij ministeriële regeling vastgesteld. Uitgangspunten zijn de herkenbaarheid, de aansluiting op de gemeentelijke praktijk en relevantie voor de beleidssturing.

De eerste uitwerking van deze nieuwe taakveldenlijst (zie bijlage) is voorbereid door een werkgroep met vertegenwoordigers van gemeenten, de VNG, het CBS en het ministerie van BZK. Er is gezocht naar een balans tussen vergelijkbaarheid en relevantie voor eigen sturing. Van belang is dat taakvelden als bouwstenen gehanteerd kunnen worden voor de verdere uitvoering van de beleidskeuzes van de raad en de daarop gebaseerde begrotingsprogramma's. Tegelijkertijd is recht gedaan aan de grote verschillen tussen de beleidsterreinen: de bouwstenen kunnen heel verschillend zijn in omvang.

Gemeenten moeten in staat zijn om alle taken en activiteiten goed toe te delen. Mede in verband hiermee zijn de taakvelden onderverdeeld in 8 hoofdstukken. Deze hoofddeling dient ter ondersteuning en hoeft niet te worden gehanteerd bij de begrotingsuitvoering.

Het college behoudt de vrijheid om de taakvelden in te delen en te ordenen naar de programma's van de raad.

Van Iv3 naar I4All (Informatie voor allen)

Gemeenten zijn momenteel verplicht informatie voor derden (Iv3) aan te leveren. De uitwerking van de nieuwe taakveldenlijst voor gemeenten is getoetst aan de informatiebehoefte van het CBS, BZK en betrokken departementen. Gebruik wordt gemaakt van de gegevens over baten en lasten per taakveld, die ontleend worden aan ramingen en realisaties van de colleges, welke laatste weer gebaseerd zijn op de gemeentelijke financiële administraties. Daarnaast blijft de verplichting gegevens aan te leveren over de economische categorieën en balansmutaties volgens een bij ministeriële regeling vastgestelde indeling. Door een combinatie van deze gegevens kan zoveel mogelijk tegemoet worden gekomen aan de wensen van deze derden gebruikers. Het streven is op termijn te werken met directe "system to system" data-uitwisseling, met als doel de administratieve lasten te verminderen, de kwaliteit van gegevens te verhogen en de inrichting van de administratie te verbeteren. De gegevens zullen voor iedereen beschikbaar zijn als open data: door deze brede beschikbaarheid evolueert Iv3 naar Informatie voor allen (I4all).

Er komt ruimte voor een gefaseerde invoering. Gemeenten moeten gegevens volgens de uniforme taakvelden en nieuwe categorieën met ingang van de begroting 2017 al aan het CBS aanleveren, met als advies om tegelijk de taakvelden in de gemeentelijke administratie te integreren. Gemeenten die er niet in slagen om de gegevens in 2017 in te voeren moeten de taakvelden voor de begroting 2018 in de gemeentelijke administratie opnemen.

2.2 Beleidsindicatoren

Begroting centraal: meer behoefte aan sturen op effecten van beleid

In het BBV 2004 werden gemeenten voor het eerst verplicht om niet-financiële informatie in begroting en jaarstukken op te nemen. Naast de financiële gegevens, die antwoord geven op de vraag "wat mag het kosten?", moesten ook gegevens worden opgenomen over "wat willen we bereiken?", en "wat gaan we daarvoor doen?". Dit heeft ertoe geleid dat begrotingen beleidsmatiger werden. Omdat de beantwoording van de W-vragen vrij te bepalen zijn en indicatoren niet verplicht zijn, gaan gemeenten hier in de praktijk op uiteenlopende wijze mee om. Mede daardoor zijn de mogelijkheden om beleidsprestaties op een bepaald taakveld met andere overheden te vergelijken bij de begroting en verantwoording tot nu toe niet groot.

Het wordt steeds belangrijker voor gemeenten om te kunnen sturen op basis van meetbare prestaties. Gemeenten moeten bij de besteding van de beschikbare middelen goed onderbouwde keuzes kunnen maken om te kunnen bijsturen als de ontwikkelingen daartoe aanleiding geven.

Het proces van besluitvorming over de begroting is een centraal moment om richting te geven aan het beleid. Om goede afwegingen te kunnen maken, moeten raadsleden op dit

centrale moment in de beleidscyclus een oordeel kunnen vormen over beleidsresultaten uit het verleden en een inschatting kunnen maken van de - met het voorgestelde beleid - te behalen resultaten. De raad, en ook burgers, bedrijven, organisaties, media en andere belanghebbenden in gemeenten, hebben er belang bij de beleidsresultaten ook te kunnen vergelijken met de beleidsresultaten in andere gemeenten. Dit verlevendigt het debat over beleidsprioriteiten, en draagt bij aan een grotere betrokkenheid bij het beleid. Dit betekent wel dat gemeenten zoveel als mogelijk en wenselijk is, dezelfde indicatoren moeten gebruiken.

Basisset van indicatoren

Naast de uniforme taakvelden, wordt in het herziene BBV voorgeschreven dat gemeenten een basisset van beleidsindicatoren hanteren voor de begroting en de verantwoordingsstukken. Zij kunnen er zelf voor kiezen om daar eigen indicatoren, toegesneden op de lokale situatie, aan toe te voegen. De indicatoren worden opgenomen in de beleidsbegroting bij de programma's en zijn relevant voor een nadere onderbouwing van het beleid.

Het is de bedoeling de indicatoren zo in te richten dat zij de beleidsruimte van gemeenten niet beperken. De nadruk zal komen te liggen op outcome indicatoren, waarmee raadsleden kunnen sturen op maatschappelijke effecten. De mogelijkheden voor uniformering van zogenaamde output indicatoren zijn beperkt want de beleidsinzet en de instrumenten die gemeenten hiervoor gebruiken, kunnen sterk uiteenlopen. Het gedetailleerd voorschrijven van output indicatoren staat dan ook op gespannen voet met beleidsvrijheid en zou een rem zetten op de nodige beleidsinnovatie.

De indicatoren zullen openbaar zijn en gebruikersvriendelijk ontsloten worden. Zij zullen voor alle gemeenten van toepassing zijn en gebaseerd zijn op landelijke beschikbare bronnen. Het gaat om indicatoren die actueel zijn en een verandering kunnen laten zien.

Uitwerking basissets

Een werkgroep van VNG/KING heeft een basisset van circa 50 indicatoren voor de gemeenten opgesteld. Onderdeel van deze basisset zijn de beleidsindicatoren van de gemeentelijke monitor sociaal domein die al ontwikkeld is door gemeenten, de VNG en het Rijk om na de decentralisaties de ontwikkeling van het sociaal domein in de praktijk te kunnen beoordelen. Voor een aantal beleidsterreinen zijn nog weinig of geen landelijk beschikbare indicatoren voor handen. Er wordt naar gestreefd om ook hiervoor indicatoren te ontwikkelen. Naast opname in de begroting en verantwoording worden deze indicatoren van het gemeentelijk domein digitaal beschikbaar gesteld op de website www.waarstaatjegemeente.nl.

Uitgangspunt is dat het Rijk voor de informatievraag over gemeentelijk beleid zoveel mogelijk aansluit bij de informatie die de raad ook zelf gebruikt. Dit komt de kwaliteit van de informatie ten goede en extra administratieve lasten die verbonden zijn aan het aanleveren van beleidsinformatie, worden voorkomen. De informatie die het Rijk nodig heeft, wordt daarom waar mogelijk afgeleid van de sturingsinformatie van de raden.

2.3 Kengetallen financiële positie

Meer zicht op “toekomstbestendigheid” gewenst

Voor de financiële positie - het meerjarig beeld van baten en lasten, inclusief de onzekerheid die daarbij hoort, - is van belang dat de begroting structureel sluit, de meerjarenraming sluit en een inschatting wordt gemaakt van de wendbaarheid van de begroting, welke lasten gaan stijgen en welke baten indien nodig kunnen worden ingezet. Met het oog op het verkrijgen van meer inzicht in de financiële positie heeft het huidige BBV meerdere paragrafen voorgeschreven. Veel is daarbij vrijgelaten. Gemeenten zijn zelf verantwoordelijk voor de interpretatie van hun financiële positie.

Interpretatie van de financiële positie is voor gemeenteraden lastig. Veel gemeenten willen zich daarom onderling vergelijken, maar dat was tot op heden niet mogelijk door het ontbreken van een standaard-definitie of een set van financiële kengetallen. Gezien het stijgende belang van toekomstbestendigheid van gemeenten, een grotere druk op doelmatigheid en een steeds diverser wordende context (ontwikkeling van financiële producten, meer verbonden partijen, meer taken zoals bijvoorbeeld in het sociaal domein) is het belang van inzicht in de financiële positie toegenomen.

Kengetallen al doorgevoerd

Het BBV gaat voorschrijven dat in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing een verplichte basisset van vijf financiële kengetallen moet worden opgenomen die gaan gelden voor de begroting vanaf 2016 en de jaarrekeningstukken vanaf 2015. Naast de kengetallen wordt een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie opgenomen. De kengetallen en de beoordeling geven gezamenlijk op eenvoudige wijze inzicht aan raadsleden over de financiële positie van hun gemeente. Hoe de kengetallen berekend moeten worden, wordt vastgelegd in een ministeriële regeling. Het gebruik en het vaststellen van de berekeningswijze van de kengetallen heeft geen functie als normeringinstrument in het kader van het financieel toezicht door de provincies. De invoering van de set van vijf kengetallen is voornamelijk bedoeld om de financiële positie voor raadsleden inzichtelijker te maken.

2.4 Verbonden partijen

Meer grip op verbonden partijen

De uitvoering van taken is voor gemeenten steeds complexer geworden. In toenemende mate moeten zij een beroep doen op andere organisaties waaraan zij taken uitbesteden, via inkoop of subsidie of via uitvoering door verbonden partijen. Bij verbonden partijen kan het zowel gaan om privaatrechtelijke rechtspersonen die een rol spelen in de uitvoering van een publieke taak als om gemeenschappelijke regelingen. Voor wat betreft de private partijen gaat het om organisaties en instellingen waar gemeenten zowel financieel als bestuurlijk zeggenschap over hebben. In geval van (de publiekrechtelijke) gemeenschappelijke regelingen gaat het om samenwerkingsvormen met een rechtspersoonlijkheid.

Gemeenten blijven verantwoordelijk voor de aansturing van verbonden partijen, de controle erop en de financiële consequenties voor de eigen organisatie. Zij hebben hier echter niet altijd voldoende zicht op. Vaak is wel bekend hoeveel subsidie wordt verstrekt of hoe hoog de bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling is, maar de financiële stabiliteit van de verbonden partijen en de mate waarin ze bijdragen aan de output of de beoogde maatschappelijke doelen, is niet altijd helder. De diversiteit van de verbonden partijen neemt bovendien toe, evenals het financiële en beleidsmatige gewicht ervan; dit wordt nog eens versterkt door de decentralisaties in het sociale domein. Raadsleden worstelen met kaderstelling, niet alleen voor wat betreft de financiën maar ook voor wat betreft de beleidsrisico's.

Het is van belang dat de raad in het proces van begroting en verantwoording de benodigde informatie krijgt om de bijdrage van verbonden partijen aan de realisatie van de programma's en daaraan verbonden risico's te kunnen beoordelen en te laten meewegen in het proces van horizontale sturing en verantwoording.

Informatie van verbonden partijen

Om de prestaties van verbonden partijen en de eventuele risico's te kunnen beoordelen is goede informatie nodig, die aansluit bij de informatie van gemeenten over hun eigen taakuitvoering en de daaraan verbonden risico's. In beginsel gelden de nieuwe regels van het BBV met betrekking tot de informatieverschaffing ook voor gemeenschappelijke regelingen met een rechtspersoonlijkheid. De begroting moet helder zijn ingericht en een adequate toelichting bevatten. Het verplicht laten opnemen van de voorschreven set van beleidsindicatoren door gemeenschappelijke regelingen heeft echter geen informatieve meerwaarde voor de gemeente. Immers, voor de raad is het voldoende dat zij de op beleidsindicatoren gebaseerde informatie voor de eigen gemeente beschikbaar heeft. Gemeenschappelijke regelingen zullen alleen de taakvelden en financiële kengetallen in hun administratie moeten opnemen indien en voor zover deze daadwerkelijk vastgesteld kunnen worden binnen de gemeenschappelijke regeling. Ook private partijen moeten een eenduidig inzicht geven in de beleidsresultaten en de beleids- en financiële risico's. Voor zover private verbonden partijen de gevraagde informatie niet behoeven te verstrekken op grond van de voor hen geldende regels, zullen afzonderlijke afspraken over de informatieverschaffing gemaakt moeten worden.

Informatie over verbonden partijen

Het is van belang dat de informatie over verbonden partijen die gemeenten in de begroting en verantwoording opnemen aansluit op de informatie over hun eigen posities, activiteiten en risico's. Door de informatie op te nemen in de beleidsprogramma's waarop de samenwerking met de verbonden partij betrekking heeft, wordt bevorderd dat de bijdrage van verbonden partijen en daaraan verbonden risico's in de beschouwingen over de begroting en verantwoording kan worden meegenomen. Hierdoor kan de positie van de raad bij de kaderstelling ten aanzien van en controle op de verbonden partijen aanzienlijk worden versterkt. Om te bevorderen dat gemeenten beleidsinformatie en beleidsrisico's van verbonden partijen in de betreffende begrotingshoofdstukken opnemen zal de commissie BBV hierover een stellige uitspraak opnemen in de notitie Verbonden Partijen.

Vereenvoudiging van de paragraafverbonden partijen

Naast de informatie per beleidsprogramma blijft er behoefte aan algemene kaderstelling ten aanzien van verbonden partijen en een samenvattend overzicht van alle verbonden partijen waarin een gemeente participeert. In het BBV is hiertoe een paragraaf verbonden partijen, met daarin een lijst van verbonden partijen, voorgeschreven.

Ter wille van het inzicht wordt de voorgeschreven lijst van verbonden partijen opgesplitst in

1. gemeenschappelijke regelingen,
2. stichtingen/verenigingen en
3. coöperaties/vennootschappen.

Omdat niet in alle gevallen duidelijk is of al dan niet sprake is van verbonden partijen, is het van belang dat gemeenten in hun beleidsdocumenten een toelichting geven op het begrip verbonden partij. Daarbij hebben ze de vrijheid om dit niet jaarlijks in begroting en jaarrekening te vermelden, maar in de vierjaarlijks te verschijnen nota Verbonden Partijen.

Om te voorkomen dat dezelfde informatie in de verschillende beleidsstukken rond begroting en verantwoording moet worden opgenomen, worden de voorschriften met betrekking tot de paragraaf verbonden partijen in het nieuwe BBV vereenvoudigd. De betekenis van deze paragraaf is mede afhankelijk van de vraag of er een nota Verbonden Partijen aanwezig is, waarin een kaderstellend overzicht is opgenomen. De paragraaf verbonden partijen kan zich dan beperken tot het geven van een totaalbeeld van participaties in verbonden partijen en de financiële aspecten ervan.

2.5 Inzicht in overhead en kosten

Huidige situatie bij toerekening indirecte kosten onoverzichtelijk

Het BBV kent geen voorschriften voor kostentoerekening van apparaats- en personeelskosten, alleen een voorschrift tot een paragraaf bedrijfsvoering en een paragraaf lokale heffingen. De paragraaf bedrijfsvoering moet inzicht bieden in de beleidsvoornemens inzake bedrijfsvoering. In de paragraaf lokale heffingen moet een overzicht op hoofdlijnen worden opgenomen van de heffingen, een aanduiding van de lokale lastendruk en een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid. Maar er zijn geen bepalingen ten aanzien van heffingen of ten aanzien van kostprijsberekening. Hier is een aantal nadelen aan verbonden.

Zo is er regelmatig discussie (tot en met gerechtelijke procedures) over de tariefberekening voor producten waarvan de kostprijs maximaal kostendekkend mag zijn. In veel gevallen worden de indirecte kosten - de overheadkosten die ten behoeve van de gehele organisatie worden gemaakt (PIOFAH) - verantwoord op kostenplaatsen en deze kosten worden vervolgens via verdeelsleutels toegerekend aan de exploitatie van de afzonderlijke taakvelden. De raad autoriseert met deze methode alleen de kosten van de exploitatie en heeft geen zeggenschap over de hoogte en samenstelling van de indirecte kosten, terwijl het wel gaat om 25 tot 50% van de kosten. Omdat de methode van kostentoerekening aan taakvelden en activiteiten niet helder is, wordt de financiële vergelijkbaarheid verstoord.

Ook wordt verschillend omgegaan met de toerekening van rente. In veel gevallen wordt gewerkt met een toerekening van interne rente aan de verschillende taakvelden. Dit is complex en wordt vaak als ondoorzichtig ervaren. En, de vrijheid om de rente op verschillende wijze toe te rekenen gaat ten koste van de onderlinge vergelijkbaarheid van kosten verbonden aan de taakvelden.

Overhead en rentetoerekening centraal

Onder overhead wordt verstaan het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. In het gewijzigde BBV worden baten en lasten van overhead niet meer onder de afzonderlijke beleidsprogramma's geregistreerd maar centraal onder een afzonderlijk taakveld. Hiermee vervalt de noodzaak van een complexe en veelal ondoorzichtige kostentoerekening aan alle gemeentelijke taken en activiteiten. Deze methodiek wordt ook van toepassing op de toerekening van rente. Hiermee winnen begroting en verantwoording aan transparantie; de raad kan beter sturen op de bedrijfsvoering. Bovendien kan door het hanteren van een eenduidige systematiek een betere vergelijking worden gemaakt met andere gemeenten.

Om te voorkomen dat er verschillen gaan optreden in de wijze van toerekening van overhead, wordt een algemene definitie van overhead voorgeschreven. Uitgangspunt van deze definitie is dat kosten zoveel mogelijk direct worden toegerekend aan de betreffende taken/activiteiten. Alle bedrijfskosten die direct verbonden zijn aan activiteiten/taken/producten die gericht zijn op de externe klant, moeten in de betreffende taakvelden worden geregistreerd.

Waar integrale kostprijs nog een rol speelt

Volgens deze nieuwe methodiek wordt in de begroting en verantwoording niet meer gerekend met de integrale kostprijs. In een aantal gevallen speelt het hanteren van een integrale kostprijs nog wel een rol.

Zo zou het niet toerekenen van overhead en rente aan grondexploitatie, investeringen en andere (subsidie)projecten (die gepaard gaan met activering en afschrijving) waar vaak specifieke dekkingsposten voor bestaan, leiden tot een tekort in de bestaande begroting. Daarom wordt in het nieuwe BBV geregeld, dat in die gevallen wel indirecte kosten worden toegerekend, terwijl deze kosten tegelijkertijd in de begroting zichtbaar blijven.

Voor de berekening van het EMU-saldo en voor de berekeningen ten behoeve van het onderhoud van het gemeentefonds, is eveneens inzicht in de integrale kosten per taakveld nodig. De indirecte kosten zullen worden toegerekend door middel van een algemeen geldende verdeelsleutel namelijk de verhouding van de som van de loonkosten en de kosten inhuur derden per taakveld. Deze toerekening zal door het CBS worden geleverd op basis van door gemeenten aangeleverde informatie over de taakvelden.

Ten aanzien van taken/activiteiten en daarmee samenhangende diensten waarvoor gemeenten kostendekkende tarieven mogen berekenen (afval, riolering), zou het niet meenemen van overhead betekenen dat voor die producten een positief resultaat kan ontstaan, omdat gemeenten overhead wel mogen meenemen in de berekening van de

tarieven. Om verwarring te voorkomen wordt in het BBV de verplichting opgenomen om in de paragraaf lokale heffingen toe te lichten hoe de algemene overhead zich verhoudt tot dergelijke heffingen volgens een nader omschreven systematiek. Daarmee wordt bereikt dat gemeenten in ieder geval voor de berekening van tarieven een zelfde systematiek hanteren en dit voor de raad en voor andere belanghebbenden zichtbaar maken.

Ook voor de berekening van BTW en integrale Vennootschapsbelasting is een integrale kostprijbenadering noodzakelijk. Dit dient extracomptabel te geschieden; de kostprijs wordt gebaseerd op de aan het betreffende taakveld toegerekende lasten met een door de raad vastgesteld opslagpercentage voor de overhead.

2.6 Het stelsel van baten en lasten

Beperkte aanpassingen nodig

Zoals in het eerste hoofdstuk is toegelicht, is in het huidige BBV gekozen voor een afzonderlijk stelsel voor decentrale overheden. Er is toen gekozen is voor een stelsel van baten en lasten. In de goer jaren is een balans voorgeschreven. In het BBV 2004 is de lijn doorgetrokken met het voorschrijven van activeren van investeringen met een economisch nut en het afschrijven ervan op basis van de levensduur.

Er is geen reden om het stelsel van baten en lasten fundamenteel te wijzigen richting kassstelsel of richting voorschriften voor het bedrijfsleven. Bovendien is wegens de komende Europese regelgeving voor begroting van verantwoording van overheden (EPSAS) terughoudendheid geboden. Wel is enige aanpassing nodig. De wijzigingen in het nieuwe BBV richten zich op de systematiek van afschrijvingen en de sturing van het EMU-saldo op kasbasis.

Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut

In het huidige BBV moeten investeringen met economisch nut geactiveerd worden en afgeschreven worden op basis van de verwachte levensduur van het actief (bijvoorbeeld een gebouw). Het huidige BBV laat echter de gemeenten de vrijheid om investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut (wegen, parken etc.) al dan niet te activeren en daarbij versneld af te schrijven. Dit leidt tot grote verschillen tussen gemeenten, waardoor vergelijking van kosten bemoeilijkt wordt. Ook binnen gemeenten kunnen door uiteenlopende keuzes omtrent afschrijving onduidelijkheden ontstaan.

Met het oog op een betere vergelijkbaarheid van de kosten, wordt in het nieuwe BBV de systematiek van activering en afschrijving voor alle investeringen gelijk getrokken: investeringen met een maatschappelijk nut dienen, evenals investeringen met een economisch nut, te worden geactiveerd en over de verwachte levensduur te worden afgeschreven. Daarmee wordt tevens bevorderd, dat de kosten van de investeringen ten laste komen van burgers en bedrijven, op het moment dat zij er nut van hebben. Door het hanteren van een andere methode bij het activeren van investeringen in de openbare ruimte kan extra begrotingsruimte ontstaan. Daarbij is het van belang dat gemeenten zich realiseren dat de extra ruimte, die tot uiting komt in een beter resultaat op

de exploitatie, gepaard gaat met een verhoging van de schuld in de komende jaren. De ontstane ruimte in het jaar t kan dan bijvoorbeeld voor een dekkingsreserve worden aangewend.

De verplichting om alle investeringen te activeren volgens de nieuwe methode wordt alleen van toepassing op nieuwe investeringen die na 2017 worden gedaan. De keuze voor geleidelijke invoering betekent dat pas over 30 tot 40 jaar alle investeringen op een gelijke manier worden afgeschreven. Dit betekent dat de beoogde financiële vergelijkbaarheid geleidelijk zal verbeteren.

Het alternatief om in één keer ook bestaande investeringen te activeren gaat gepaard met het tegelijkertijd ophogen van de passivakant van de balans en het vervolgens jaarlijks afschrijven van activa. De hiermee gepaard gaande administratieve lasten wegen niet op tegen het op korte termijn verhogen van de vergelijkbaarheid.

Door de keuze voor een geleidelijke invoering van de nieuwe systematiek blijven verschillen in afschrijving met investeringen die voor 2017 zijn gedaan mogelijk. Om inzicht te geven in het deel van de activa dat wel vergelijkbaar is qua systematiek is het voornemen in het verloopoverzicht in de toelichting op de balans toe te laten lichten welk bedrag volgens de nieuwe/blijvende systematiek is verantwoord en welk deel volgens een andere systematiek. Het blijft daarnaast relevant om in de jaarrekening een onderscheid te blijven maken met investeringen met economisch nut, omdat deze veelal zelfstandig vervreemdbaar zijn en daardoor hun actuele waarde kunnen opleveren. Daaraan verbonden stille reserves kunnen dan eenvoudiger worden herkend.

Activering investeringen: netto methode in geval van bijdragen van derden

Gemeentelijke investeringen met economisch nut of in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut waarbij sprake is van bijdragen van derden, kunnen in de huidige systematiek bruto dan wel netto (in aftrek) worden verantwoord. Ook hier kan harmonisatie bijdragen aan een betere vergelijkbaarheid en transparantie. Vanwege de administratieve eenvoud (de bijdrage hoeft niet meer over het verloop van jaren te worden verantwoord) wordt de netto-methode verplicht gesteld voor alle investeringen.

Actiever sturen op het EMU-saldo

Het EMU-saldo is gebaseerd op kasbasis. Omdat de sturing op basis van het baten en lasten stelsel geschiedt, krijgt het EMU-saldo niet de aandacht in de begrotings- en verantwoordingscyclus die nodig wordt geacht. Voor gemeenten is het van belang te weten of de individuele referentiewaarden van het EMU-saldo die voor de individuele gemeenten berekend zijn, meerjarig overschreden worden. Omdat het consequenties heeft als de norm macro overschreden wordt, is het voor individuele overheden van belang om meerjarig op de individuele referentiewaarden te sturen.

Met het oog op een betere raming en beheersing van het EMU-saldo wordt in het nieuwe BBV een geprognosticeerde balans voorgeschreven en het meerjarig opnemen van het EMU-saldo in een begrotingsparagraaf. Met het opnemen van een geprognosticeerde balans

krijgt de raad meer inzicht in de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen, en in de financieringsbehoefte. De geprognoseerde balans voor het jaar $t+1$ moet tenminste de posten bevatten die nodig zijn om het EMU-saldo er eenduidig uit af te kunnen leiden. Hij moet aansluiten op de balans in de jaarrekening, maar hoeft niet dezelfde mate van detail te kennen. Het EMU-saldo kan hieruit worden afgeleid als het saldo van mutaties in de vorderingen en de mutaties in de schulden ofwel de som van de mutaties van de vaste en vlottende financiële activa minus de som van de mutaties van de vaste en vlottende schuld. De veranderingen in de voorzieningen en het eigen vermogen kunnen buiten beschouwing blijven.

Het EMU-saldo moet op grond van nieuwe BBV worden opgenomen in een begrotingsparagraaf, in de meerjarenraming en in een paragraaf in het jaarverslag. Dit zorgt ervoor dat er meer (verplichte) aandacht is voor het EMU-saldo in de beleidsvoorbereiding, de sturing en beheersing. De raad kan meer grip uitoefenen op het EMU-saldo, onder meer omdat de relatie met de referentiewaarden beter kan worden gelegd.

Bijlage

Taakveldenlijst

0. Bestuur en ondersteuning	Thema's	lv3 functies ¹
0.1 Bestuur	Raad, College, burgemeester, raadscommissies, voorlichting, regionale, landelijke en internationale bestuurlijke samenwerking, lokale rekenkamer, lokale ombudsfunctie, accountantscontrole	001, Bestuursorganen 006, rekenkamerfunctie 005, Bestuurlijke samenwerking
0.2 Burgerzaken	Rijbewijzen, paspoorten en burgerschap, leges, Verkiezingen referenda	003, Burgerzaken 004, Baten en lasten secretarieleges burgerzaken
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	Beheer, verhuur, instandhouding van gebouwen, gronden en landerijen die de gemeente (al of niet tijdelijke) in bezit heeft en niet in exploitatie neemt	nvt
0.4 Ondersteuning organisatie	Overhead kosten: loonkosten overhead, ICT kosten, huisvestingskosten, uitbestedingskosten bedrijfsvoering, bestuursondersteuning.	002, Bestuursondersteuning college van burgemeester en wethouders 006, Bestuursondersteuning raad
0.5 Treasury	Financiering, beleggingen, dividenden etc.	911, Geldleningen en uitzettingen korter dan 1 jaar 330, Nutsbedrijven 913, Overige financiële middelen 914, Geldleningen en uitzettingen langer of gelijk aan 1 jaar
0.61 OZB woningen	Belasting eigendom woningen, heffing en waardering onroerende zaken	930, Uitvoering Wet WOZ 932, Baten onroerend zaakbelasting eigenaren 940, Baten en lasten heffing en invordering gemeentelijke belastingen
0.62 OZB- niet woningen	Belasting eigendom en gebruik bedrijven, heffing en waardering onroerende zaken	930, Uitvoering Wet WOZ 932, Baten onroerend zaakbelasting eigenaren 931, Baten onroerend zaakbelasting gebruikers 940, Baten en lasten heffing en invordering gemeentelijke belastingen
0.63 Parkeerbelasting	Belasting, heffing en invordering	215, Baten parkeerbelasting 940, Baten en lasten heffing en invordering gemeentelijke belastingen
0.64 Belastingen Overig	Heffing en invordering belastingen exclusief toeristen- en forensenbelasting	933, Baten roerende woon- en bedrijfsruimten 934, Baten baatbelasting 937, Baten hondenbelasting 938, Baten reclamebelasting 939, Baten precariobelasting 940, Baten en lasten heffing en invordering gemeentelijke belastingen

0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds		921, Uitkeringen gemeentefonds
0.8	Overige baten en lasten	Stelposten, taakstellende bezuinigingen, begrotingsruimte, etc.	922, Algemene baten en lasten 960, Saldo van kostenplaatsen 990, Resultaat van de rekening van baten en lasten 980, Mutaties reserves
1. Veiligheid	Thema's		iv3 functies
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	brandbestrijding, preventie, rampenbestrijding	120, Brandweer en rampenbestrijding
1.2	Openbare orde en Veiligheid:	Formuleren van een integraal veiligheidsbeleid; toezicht en handhaving openbare orde, preventie, APV, parkeerpolitie (BOA's)	140, Openbare orde en veiligheid 160, Opsporing en opruiming explosieven 214, Parkeren, parkeerpolitie
2. Verkeer en vervoer	Thema's		iv3 functies
2.1	Verkeer en vervoer	Verkeersbeleid; wegeninfrastructuur; verkeersmaatregelen, werken voor derden	210, Wegen, straten en pleinen en verkeersmaatregelen 230, Luchtvaart
2.2	Parkeren	Parkeervoorzieningen, regulering van het parkeren	214, Parkeren
2.3	Recreatieve Havens	Jachthavens	560, Openbaar groen en openluchtrecreatie
2.4	Economische Havens en waterwegen	Zee- en binnenhavens voor de beroepsvaart; doorgaande waterwegen (onder gemeentelijk beheer)	220, Zeehavens 221, Binnenhavens en waterwegen 240, Waterkering, afwatering en landaanwinning
2.5	Openbaar vervoer	Bus, tram en metro; taxivervoer; veerdiensten; Voorzieningen ter ondersteuning van het openbaar vervoer	212, Openbaar vervoer 223, Veerdiensten
3. Economie	Thema's		iv3 functies
3.1	Economische ontwikkeling	Algemeen beleid ter versterking van de economische bedrijvigheid	310, Handel, ambacht en industrie
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	Fysieke condities scheppen voor alle vormen van bedrijvigheid	310, Handel, ambacht en industrie 830, Bouwgrondexploitatie 340, Agrarische productie en ontginning
3.3	Bedrijfsloket en -regelingen;	Voorlichting, advies en dienstverlening aan lokale bedrijven; financiële steunregelingen voor bedrijven; regelen straat Handel	310, Handel, ambacht en industrie 311, Baten Marktgelasting 341, Overige agrarische zaken, jacht en visserij
3.4	Economische promotie	Promotionele activiteiten om de gemeente op de kaart te zetten, gericht op het aantrekken van nieuwe bedrijvigheid en arbeid; promotie toerisme	560, Openbaar groen en openluchtrecreatie 935, Baten forensenbelasting 936, Baten toeristenbelasting

¹ Iv3 functies kunnen onder meerdere taakvelden vallen. Door toevoeging van de toelichting op de functies kan worden aangeduid voor welk deel een Iv3 functie onder een bepaald taakveld valt. In het bestek van deze brochure is hiervan afgezien in verband met de hiervoor benodigde ruimte.

4. Onderwijs	Thema's	iv3 functies
4.1 Openbaar basisonderwijs	Bestuurskosten voor gemeenten die zelf bestuur zijn	420, Basisonderwijs exclusief onderwijshuisvesting (Openbaar en bijzonder)
4.2 Onderwijshuisvesting	Nieuwbouw, aanpassing en uitbreiding	421, Basisonderwijs onderwijshuisvesting (Openbaar en bijzonder) 441, Voortgezet onderwijs, onderwijshuisvesting (Openbaar en Bijzonder) 431, Speciaal (voorgezet) onderwijs, onderwijshuisvesting (Openbaar) 441, Voortgezet onderwijs, onderwijshuisvesting (Openbaar)
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken.	Onderwijsbeleid: zorg en leerling-ondersteuning in het onderwijs, doorgaande leerlijnen Leerlingzaken: stimuleren van onderwijs-deelname	480, Gemeenschappelijke baten en lasten van het onderwijs 650, Peuterspeelzalen 482, Volwasseneneducatie 430 Speciaal (voortgezet) onderwijs excl. huisvesting 440 Voortgezet onderwijs excl. huisvesting
5. Sport, cultuur en recreatie	Thema's	iv3 functies
5.1 Sportbeleid en activering	Stimuleren van (amateur en professionele) topsport en breedtesport, gericht op de sportactiviteiten (de "software")	530, Sport
5.2 Sportaccommodaties	Alle accommodatie voor sportbeoefening	530, Sport 531, Groene sportvelden en terreinen
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	Alle professionele kunstuitingen van zowel professionele als amateurkunstbeoefening: faciliteiten (gebouwen, inventaris: uitgezonderd musea) om cultuur bij het publiek te brengen, ondersteuning van beoefenaars van professionele kunst (individueel en gezelschappen) en amateurkunstbeoefening en cultuureducatie	540, Kunst 511, Vormings- en ontwikkelingswerk
5.4 Musea	Musea	541, Musea
5.5 Cultureel erfgoed	Historische gebouwen, beschermde stads- en dorpsgezichten en overige objecten met historische waarde in de publieke ruimte	821, Stads en dorpsvernieuwing
5.6 Media	Bibliotheken, lokale omroep	510, Openbaar bibliotheekwerk 580, Overige recreatieve voorzieningen
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Natuurbescherming; parken en plantsoenen; aanleg en onderhoud van kleine watergangen; gemeentelijke recreatievoorzieningen; toeristische voorzieningen; overige recreatieve voorzieningen	550, Natuurbescherming 560, Openbaar groen en openluchtrecreatie 240, Waterkering, afwatering en landaanwinning 580, Overige recreatieve voorzieningen

6. Sociaal domein	Thema's	iv3 functies
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Oe lijn, activeren en ondersteunen van initiatieven van (groepen van) burgers, algemene voorzieningen gericht op participatie (waarvoor geen individuele beschikking nodig is)	670, Algemene voorzieningen Wmo en Jeugd 650, Kinderdagopvang 677, Eigen bijdragen algemene voorzieningen Wmo en Jeugd
6.2 Wijkteams	Bemiddeling in samenkracht en regisseursrol in de uniforme toegang tot de zorg	671, Eerstelijnsloket Wmo en Jeugd
6.3 Inkomensregelingen	Inkomensvoorzieningen; loonkosten-subsidies; armoedebeleid	610, Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen- en subsidies 613, Overige sociale zekerheidsregelingen vanuit het Rijk 614, Gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid
6.4 Begeleide participatie	Vormen van dagbesteding; beschut werken	611, Sociale Werkvoorziening 662, Maatwerkvoorzieningen Natura immaterieel Wmo 623, Re-integratie- en participatievoorzieningen Participatiewet
6.5 Arbeidsparticipatie	instrumenten gericht op toeleiding naar werk.	623, Re-integratie- en participatievoorzieningen Participatiewet
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	Materiële voorzieningen verstrekt op basis van een toekenningbeschikking (WMO)	661, Maatwerkvoorzieningen in natura materieel WMO
6.7 Maatwerkdienstverlening 18+	Dienstverlening in de vorm beschikbare uren en schuldhulpverlening, op basis van een toekenningbeschikking	614, Gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid 662, Maatwerkvoorzieningen Natura immaterieel Wmo 672, PGB Wmo en Jeugd 667, Eigen bijdragen maatwerkvoorzieningen en opvang Wmo
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	Jeugdhulpverlening	682, Individuele voorzieningen Natura Jeugd 672, PGB Wmo en Jeugd 687, Ouderbij-dragen individuele voorzieningen en opvang Jeugd
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	Opvang en beschermd wonen in verband met verslaving, huiselijk geweld, psychische stoornis	663, Opvang en beschermd wonen Wmo 667, Eigen bijdragen maatwerkvoorzieningen en opvang Wmo 641, Tehuizen
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	Veiligheid; jeugdreclassering en opvang jeugd	683, Veiligheid, jeugdreclassering en opvang jeugd 687, Ouderbijdragen individuele voorzieningen en opvang Jeugd

7. Volksgezondheid en milieu	Thema's	iv3 functies
7.1 Volksgezondheid	Openbare en Jeugdgezondheidszorg; ambulance en ziekenvervoer, verpleeginrichtingen	711, Ambulancevervoer 712, Verpleeginrichtingen 714, Openbare gezondheidszorg 715, Centra voor jeugd en gezin (jeugdgezondheidszorg) (uniform deel)
7.2 Riolering	Waterkwaliteit; opvang en verwerking van afval- en hemelwater	722, Riolering 726, Baten rioolheffing
7.3 Afval	Inzameling en verwerking van bedrijfs- en huishoudelijk afval	721, Afvalverwijdering en -verwerking 725, Baten reinigingsrechten en afvalstoffenheffing
7.4 Milieubeheer	Zorg voor de kwaliteit van bodem en lucht; bestrijding geluidshinder	723, Milieubeheer
7.5 Begraafplaatsen	Begraafplaatsen en crematoria	724, Lijkbezorging 732, Baten begraafplaatsrechten
8. VHROSV	Thema's	iv3 functies
8.1 Ruimtelijke Ordening	Structuurplannen en - visies; bestemmingsplannen	810, Ruimtelijke ordening
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijven-terreinen)	Grondvererving, bouw en woonrijp maken; verkoop van bouwrijpe gronden(niet bedrijfsterrein)	830, Bouwgrondexploitatie 160, Opsporing en ruiming conventionele explosieven
8.3 Wonen en bouwen	Volkshuisvesting; stads- en dorpsvernieuwing; wijkaanpak; dienstverlening aan derden	821, Stads- en dorpsvernieuwing 820, Woningexploitatie /woningbouw 822, Overige volkshuisvesting 823, Bouwvergunningen (Omgevingsvergunning)

Dit is een uitgave van:

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties
Directoraat-Generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties
Directie Bestuur, Democratie en Financiën

Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag
Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Juni 2015 | 85960